

Síðsøga

Óli Jacobsen

1. partur

MESLINGAGRINDIN Í GØTU Í 1935

Tann 27. november eru 80 ár síðani ta kendu meslingagrindina í Gøtu. Hetta er bæði ein partur av okkara grindasøgu og av okkara meslingasøgu

Tær grindir, sum hava eitt serligt heiti, har er tað ikki fyri tað góða. Fyrr í ár greiddi vit frá skaðagrindini í Sandvík í 1915, tá ið 14 mans doyðu. Hetta er ein grind, sum ikki verður gloymd.

Fyri 80 árum síðani, í 1935, var tann so-kallaða meslingagrindin í Gøtu. Hon førði til sorgarleikir um alt landið. Nógv fólk vóru smittað og nokk so nógv av teimum doyðu.

Meslingar er ikki nakað, sum tosað verður um í dag. Sjúkan er stórt sæð ókend, tí nú verða øll børn vaksinað fyri hana.

Men tað var tann tíð, tá ið fólk ræddust meslingar meira enn nakað annað. Hjá børnum var hon meinaleys, men vórðu vaksina smittað, kundi tað fáa álvarsligar avleiðingar.

Meslingarnir í 1916

Fyrst skal greiðast frá meslingum í Gøtu fyri nærum 100 árum síðani, nevniliga í 1916.

Júst henda søgan byrjar við, at Tummas í Funningsfirði, abbi m.o. Anfinn Kallsberg, kom aftur av skipi. Meslingar høvdu gingið umborð. Tá var tað ein fóst mannagongd, at fólk, sum høvdu verið í smittuvanda máttu fara í karantenu, inntil vissa var fyri, at viðkomandi ikki var smittaður. Tað fór Tummas eisini. Hann var í karantenu í 10-11 dagar. Roknað varð við, at hetta var tann tíðin, sum gekk frá tí, ein var smittaður, til sjúkan breyt út.

Nú vandin var hildin at vera av fór Tummas til hús. Hann var við suðuroyaskipi og er helst komin norður við Smirli. Tann seinasti teinurin var til gongu til Funningsfjarðar.

Kona Tummas, Johanna Sofía, var ættað úr Norðragøtu. Sjálvur átti hann tvær systrar har. Tær vóru Frederikka, gift við Óla Jákup Zachariassen, í Jákupsstovu, og Anna Sofía, gift við Jóan Fredrik Lervig, á Kletti.

Nú avráða Anna Sofía á Kletti, systir Tummas, og Anna Louisa í Jákupsstovu, sum var svigarinna Tummas, at tær skulu fara norður til Funningsfjarðar at bjóða Tummasi vælkomnan aftur.

Tær fara til gongu allan henda langan teinin og vita ikki, at Tummas er útbrotin við meslingum á veg til hús. Frásøgn hjá landslæknan-

Anna Sofia og Jóan Frederik á Kletti. Anna Sofia doyði í einsemi av meslingum í 1916.

um fyri 1916 sigur, at tað fyri hesar meslingar var galdandi, at tað tók longri tíð enn vanligt frá tí fólk vórðu smittað til tey gjørdust sjúk.

Tá tær síggja støðuna hjá Tummasi kúvenda tær og fara aftur til Norðragøtu. Tummas var so ringur, at hann doyði tveir dagar seinni.

Komnar til Gøtu fara tær báðar beinleiðis í karantenu, so tær ikki skuldu koma at smitta onnur, um illa vildi til.

Seinni koma tær eftir, at tær skuldu fara í hvør sær, so um bert onnur var smittað, so skuldi hon ikki smitta hina.

Men ólukkuligvis er Anna Sofía smittað. Hon verður sjúk, men eingin torir at koma henni nær vegna smittuvandan. Hetta var eisini galdandi fyri mann og børn.

Tað var ein hella frammanfyrir húsini á Brúnni, har hon búði. Her var maturin settur, so Anna Sofía kundi fara út eftir honum, tá ið tann, sum hevði borið matin, var komin út um smittuvanda!

Eftir sat maðurin Joen Frederik við fimm børnum. Ein sonur var Høgni Lómstein. Hann var ein teirra, sum í 1979 skrivaði til Føroya Fornminnisfelag um "Føroyar í slupptíðini".

Hann sigur soleiðis um tíðina, tá ið hann

misti mammuna:

"Eg var 9 ár, tá doyði mamma av meslingum 32 ára gomul. Ein mánað eftir, at hon var deyð fór eg til Syðrugøtu. Húsið bleiv upployst, tann yngsti beiggin Jóhannes, sum var 3 ár, fór til skyldfólk í Leirvík. Tann eldra systirin Lisa, sum var 6 ár, fór í Blásastovu, sum var grannahús, og tann yngra systurin Marsanna, sum var árs-gomul, fór í eini hús nær við hjá okkum (hjá Miu og Petur, ein sonur teirra var Hans Jacob Havstreym, sum just var blivin formaður í fiskimannafelagnum, tá ið hann gekk burtur í 1932). Pápi og tann elsti beiggin Jógvan Martin, sum var 10 ár, fóru til ein, sum tey kallaðu Litli Petur Hans. Hann var systkinabarn við pápa, og hann hevði handlað í stovuni hjá okkum, tað var áðrenn eg minnst. Nú hevði hann bygt sær handil við íbúð og hevði eina gamla gentu sum æt Petra Johannesen úr Leirvík, at halda hús.

Tá Lisa var konfirmerað, fór hon aftur á Klett at halda hús við pápa. Eg kom soleiðis at hava tvey barnaheim, eitt í Syðrugøtu og eitt í Norðragøtu."

Systirin Marsanna livir enn, hon gjørdist 100 ár í september.

Meslingagrindin

Nú koma vit til meslingagrindina. Her hava verið fleiri keldur. Tann fyrsta er Jacobina í Lambanum í Fuglafirði, sum vaks upp í Gøtu. Frásøgnin er niðurskrivað av soni hennara Steinbjørn. Tað var so heppið, at hann fekk skrivað hesa søgu niður, meðan tíðin var.

Jacobina var ættað úr Rituvík, men hon vaks upp í Syðrugøtu hjá mammubeiggjanum, Sám-al Jákup á Toftini, og konu hansara, Elisabeth. Í húsini var eisini abbin, Óla Jákup.

Jacobina, sum var gift við Solberg í Lambanum í Fuglafirði, doyði fyri nøkrum árum síðani. Ein fosturbeiggi var Sofus, sum giftist við Magnhild, systir Solberg.

Jacobina greiðir frá: Fyrstu grindaboð í 53 ár

Á heysti 1935 varð rópt grindaboð. Tað var Grækari í Guttastovu, pápi Martinus og abbi Haldgrím Gregersen, sum gjørdi gjørdi eitt gallróp har niðri í Oyri. Hann hevði so kraftiga rødd, at um tað var mitt á nátt, so hevði øll bygdin vaknað, men hetta var nú um morgunin.

Tá var rokan í bygdini, tí ikki var nøkur grind deyð í Gøtu eitt mannaminni, so ein kann ætla, at fólk gleddu seg. Eitt ótal av konum fóru til handils, tí grindamenn krevja nógvan mat, og flestu konurnar fóru at baka breyð. Tað var ein hurlivasi í handlinum hjá Jóan Eliasi (Gregersen), har hann við sveittabroti fylti mjøl í posar, vígaði og tók fyri. Konurnar vóru so ótolnar, at eg minnst fleiri, sum sjálvar fóru innum at fáa sær, og tað var ikki vanligt tá. Eg keypti eisini mjøl, tí Lisabeth, fosturmamman, skuldi baka breyð.

Eftir at hava verið uppi á Toftini við mjøl-inum, fór eg rennandi til Norðragøtu, har drápið longu var byrjað. Tá ið eg kom til Gøtu-gjáar, møtti eg Óla Jákup, beiggja Sofus, sum fór eitt ørindi til Syðrugøtu, men har var einki prát, tí vit skundaðu okkum bæði.

Stórus sprittørvur

Á sandinum í Norðragøtu stóð abbi, vátur upp undir miðju og skar á háls. Blóð var í hárinum og skegginum, har hann stóð og brýndi knívin,